

Аннотация

В статье рассмотрено фразеологическую систему произведений Г. Косынки. Охарактеризованы особенности семантики и структуры, стилистическая роль фразеологических единиц. Установлены их эмоционально-экспрессивная и оценочная функции. Определены возможности фразеологизмов быть компонентом идиостиля писателя.

Ключевые слова: фразеологизм, фразеологическая единица, фразема, фраземика, стилистическая функция, идиостиль.

Summary

Phraseological system of H. Kosynka's language has been analysed in the article. The semantic, structural peculiarities and stylistic role of phraseological units have been characterized. Emotional, expressive and evaluative functions of phrasemes in H. Kosynka's novels have been defined. The feature of phraseologisms to turn into a constituent part of writer's idiosyle has been discovered.

Keywords: phraseologism, phraseological unit, phraseme, phrasemics, stylistic function, idiosyle.

УДК 81'42

Вороніна Ю.В.,

здобувач,

Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка

ПОРІВНЯННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІДІОСТИЛЮ ЛЮКО ДАШВАР

Питання індивідуального стилю будь-якого письменника завжди цікавило не лише науковців, але й пересічних читачів художньої літератури. **Мета** нашої розвідки – дослідити ідіолектні порівняльні структури сучасної української письменниці Люко Дашвар, які є характерною ознакою ідіостилю авторки.

Заявлена мета передбачає вирішення низки **завдань**: проаналізувати ідіолектні порівняння та класифікувати їх, виокремити трансформовані порівняльні структури, з'ясувати гендерну специфіку побудови порівняльних конструкцій, вказати на авторські особливості оформлення порівнянь, їх функції у тексті.

Предметом розвідки є роман Люко Дашвар "Село не люди".

Об'єкт дослідження – індивідуально-авторські порівняльні структури української письменниці.

Порівняння вже давно стало об'єктом вивчення науковців. Такі лінгвісти, як М. Черемісіна, І. Кучеренко, С. Рошко, досліджують формально-граматичну та функціонально-синтаксичну структуру порівняльних конструкцій, Л. М'яснянкіна висвітлює їх прагматичний аспект побудови, а К. Мізін розглядає порівняльні структури з позицій когнітивістики. Порівняння вивчають як елемент ідіолекту письменників (О. Марчук, Л. М'яснянкіна, Л. Голоух) і як фразеологізм (К. Мізін, М. Алефіренко). Попри значну кількість праць, присвячених вивченню компаративем, усе ще актуальною лишається необхідність детального розгляду цієї фігури мови, бо з'ясовано далеко не всі аспекти її формування та функціонування. Наприклад, не досліджено вплив гендерного стереотипу на формування компаративних структур.

В Україні гендерна лінгвістика – порівняно новий напрям. Найбільше наукових розвідок тих учених, що мають безпосереднє відношення до іноземних мов, оскільки в Європі та США гендер уже тривалий час є предметом дослідження. Звісно, це питання вивчають й україністи (Л. Ставицька, Т. Маслової, Я. Пузиренко, Т. Сукаленко та ін.), однак поки що таких праць небагато, охоплено далеко не всі напрями лінгвістики.

Актуальність нашої розвідки полягає в тому, що порівняльні структури Люко Дашвар та й узагалі її твори не були предметом дослідження. До того ж немає жодної праці вітчизняних науковців, присвяченої розгляду компаративем із позицій гендерної лінгвістики. Разом з тим, дослідження цієї проблеми відкриває нові горизонти для розуміння української мови початку ХХІ століття в цілому й порівнянь зокрема.

Сучасні мовознавці розходяться в поглядах щодо конституентної структури порівняння. Одні науковці вважають її двокомпонентною (О. Марчук), інші трикомпонентною (С. Рошко, Л. Прокопчук) або чотирикомпонентною (Н. Шаповалова). К. Мізін із цього приводу зазначає, що “у плані змісту вони завжди трикомпонентні” [3, 15]. Ми погоджуємося із цією традиційною думкою. Для того щоб виникла компаративна конструкція, потрібен образ, який би з'явився на базі побаченого суб'єкта порівняння або уявного. Словесний же опис може відбутися тільки за умови наявності ознаки порівняння, навіть когнітивно процес зіставлення понять потребує основи, на якій би він міг здійснитися. Ця формула завжди статична, вона відбивається й на граматичній структурі компаративем, навіть якщо якийсь компонент матеріально не виражено (наприклад, ознака може бути словесно не оформлена, проте реципієнт розуміє її з тексту речення, або парцельована конструкція часто відокремлює суб'єкт від об'єкта порівняння, однак він вимальовується з контексту).

В аналізованому творі української письменниці Люко Дашвар ми зафіксували більше 220 порівнянь, з яких 75 – ідіолектні, розподіливши їх на сім груп за опорними лексемами об'єктів порівняння. Варто зауважити, що до систематики ввійшли не всі індивідуально-авторські структури, оскільки значна їх кількість не має спільного опорного слова. Також часто має значення граматична форма порівнянь, оскільки в порівняльному звороті зазвичай легше виокремити опорну лексему, що ж стосується підрядних порівняльних конструкцій, то інколи важко або й неможливо виділити центральне слово об'єкта. Ми класифікували порівняння, щоб показати вагомість цих конструкцій в ідіостилі Люко Дашвар.

Перша група численніша за своїм складом, ніж інші. Сюди віднесено порівняння із зоономенами: “*Катерина з Людкою після поминок, як перелякані курчата, на лавці біля Людчиного дому причаїлися*” [2, 99] – боятися чогось; “*Відскочив, як олень від гадюки*” [2, 215] – різко відстрибнути; “*Притулилася, як собача*” [2, 44] – прихилитися до когось; “*Нащо вішатися? Це так неестетично! Краще – як сокіл! Із неба об землю*” [2, 238] – про самогубство; “*Скривдили, мов те цуценя бездомне!*” [2, 139] – образити когось. В усіх цих випадках опорною

лексемою є назви свійських та диких тварин, плазунів і птахів. До зазначених порівняльних структур можна було б віднести ще одну трансформовану компаративему із зоономеном, зафіксовану в тексті, однак вона є традиційною, а не індивідуально-авторською: *“Шанівська вулиця чистою стала, мов корова її вилізала”* [2, 248] – про порожню вулицю. Основою для формування компаративної конструкції є стале порівняння *як корова язиком злизала* [2, 76]. Як бачимо, відбувається заміна показника порівняння та деяких елементів порівняльної структури. Незважаючи на трансформацію, значення конструкції константне. Цей приклад є виразником індивідуально-стильової риси Люко Дашвар. Мова її творів у цілому нагадує розмовне народне мовлення. Така мовна схема має неабияке значення для формування тексту, оскільки події твору відбуваються в селі, а значить і спосіб мислення, і мовлення персонажів тісно пов'язане із фразеологією, проте не позбавлене індивідуальності. Трансформовані порівняння допомагають створити відповідний фон, що надає мові твору нового забарвлення й сприяє зближенню читача з художнім світом.

До другої групи віднесено порівняльні конструкції з фітономенами. Їх зафіксовано чотири: *“Мамка Катерину обійняла, головою похитала, мов та берізка на вітрі”* [2, 51] – хитати головою; *“<...> через багнуку проривається вантажівка товстого, як гарбуз, Миколи <...>”* [2, 47] – про гладку людину; *“Ноги в гумових чоботях – як дерево”* [2, 225] – про зазімілі ноги; *“<...> сама на Романа дивиться. А той стоїть – мов стовбур. Ні тобі пари з вуст, ні сльозинки”* [2, 79] – ні на що не реагувати, бути незворушним. Слід звернути увагу на дві компаративні структури, повторювані в межах одного роману: *“Красива я буду, як <...> квітка”* [2, 13], *“І красива. Мов та квітка”* [2, 250] – про вродливу людину. В обох випадках суб'єктом порівняння є особа, об'єктом – квітка, а ознакою – краса людини. Це трансформована компаративна структура, утворена способом заміни однієї з лексем на синонімічну та скороченням об'єкта порівняння. Так, фразеологічними одиницями є *гарна як квітка в полі (лузі), гарна як квітка гайова, гарна як квітка навесні* [11, 65]. Письменниця не змінює семантику компаративем. Такий стилістичний прийом наближає мову тексту до народної. Порівняння має завершену форму. Зміст речення цілком доступний, однак це тільки натяк. Звісно, читач одразу його розуміє. Він сприймає закодовану інформацію автоматично, не замислюючись над фразою та її завершенням, адже конструкція є дуже близькою до фразеологічної. *“Звичайній формулі з пригаслюю від частого вживання образу, – зазначають фразеологи, – повертається експресивна підоснова, до деякої міри відчуття окремих складників. Знайоме сполучення, що видається майже штампом, починає звучати із семантико-експресивними природженнями, контекстно-актуально”* [10, 190].

Третя група – це порівняльні конструкції із соматизмами: *“Катерина розсміялася, а в Романа – ніби крила”* [2, 32] – про радісну людину; *“Яка ж ти худа стала! Ніби на тонку кістку зверху косу причепили”* [2, 153] – про худорляву людину. Останній приклад – це парцельована порівняльна структура. На нашу думку, парцеляція є одним із найяскравіших способів прояву авторської

оригінальності, за допомогою цього прийому письменниця акцентує увагу на компаративній конструкції, підкреслює враження героя від щойно побаченого. “Парцелят, – зауважують учені, – завжди містить нову інформацію щодо бази, комунікативна значущість цієї інформації підкреслена виокремленим положенням парцелята” [4, 230]. До речі, дослідники фразеології стверджують, що фразеологічні одиниці “з соматизмом кість формують уявлення про вагу особи, вживаючись, як правило, на позначення худой, виснаженої, безсилої людини <...>” [7, 113].

Наступна група порівнянь – ідіолектні конструкції з космонімами: “Шкода, що до весни так далеко <...>. **Як до Місяця** <...>” [2, 210] – тривалий час чекати на щось; “<...> баба посміхнулася, **як сонця в хмари налила**” [2, 22] – про доброзичливу посмішку. Хоча порівняльні структури й належать до однієї групи, проте вони мають різне значення. Першу порівняльну конструкцію утворено за ознакою тривалого проміжку часу, другу – доброї посмішки.

Два порівняння із назвами продуктів харчування: “Вогонь згас, а миска так і лишилася на розпечених цеглинах. І парафін – **як опара**. Дихає” [2, 55] – про розплавлений парафін; “А курв тих <...>. **Більше, ніж шашликів у тому кафе і дерев у тому лісі!**” [2, 181] – про велику кількість жінок легкої поведінки. Останню конструкцію можна віднести й до групи з фітономенами, оскільки тут є два опорні слова – *шашлики* та *дерева*. Зафіксовано трансформовану компаративну структуру: “Раїса сиділа на каменюці біля постаменту і сіпала спідницю. Руки тремтять. Бліда, **як молоко**” [2, 64] – про колір обличчя. Фразеологічним відповідником є конструкція *біла як молоко* [11, 95]. У цьому випадку завдяки добору синонімічної одиниці відбулася заміна ознаки, однак семантика порівняння лишилася константною.

Зафіксовано дві порівняльні структури, де опорними словами є найменування технічних приладів: “Із кабіни крізь скло, **мов із екрану**, на Катерину двоє старих дядьків дивляться <...>” [2, 180] – дивитися крізь скло; “Аж вантажівка зупиняється. Кабіна – **як величезний телевізор**, а причіп – **як вагон**” [2, 180] – про великі розміри кабіни автомобіля та причепа. Обидва порівняння побудовано за одним принципом: схожістю з процесом руху в телеекрані. Люко Дашвар лише робить різний акцент. У першому випадку йдеться про спостереження за кимсь через скло автомобіля, у другому – про розмір кабіни, де знаходяться люди. На нашу думку, це є свідченням особливого світовідчуття й майстерності авторки щодо зображення навколишнього світу.

До останньої групи ідіолектних порівняльних конструкцій ми віднесли структури з назвами предметів побуту: “Примітивні, **як таз із водою** <...>” [2, 114] – про невисокий рівень інтелектуального розвитку людей, “<...> Людка відсахнулася, очі – **мов тарілки**” [2, 92] – про подив. Обидва порівняння не зафіксовані фразеологічними словниками й не є у постійному вжитку українців, що свідчить про прояв індивідуально-стильових рис Люко Дашвар. Об'єкти порівняння цих компаративних конструкцій указують на фемінні фактори їх формування.

“<...>” Дескриптори ідеологем, – зазначала Л. Ставицька, – у яких домінують жіночі асоціації при образному осмисленні авторами дійсності, представлені такими

тематичними сферами: предмети одягу, постіль, елементи хатнього інтер'єру й засоби ведення домашнього господарства <...>” [9, 243]. У цілому, порівняння, опорними лексемами яких є назви продуктів харчування та предметів побуту, характерні для жіночої прози. І хоча у творі Люко Дашвар зафіксовано лише п'ять порівняльних структур цих тематичних груп, однак вони є ознакою фемінної побудови порівняльних конструкцій.

“Об'єктами порівняння, – зауважує Т. Павлюк, – можуть бути одиничні речі та явища, їх сукупності, загальні поняття, а також один і той самий об'єкт у різних просторових положеннях і часових станах, тобто порівнянню можуть піддаватись найрізноманітніші за своєю природою об'єкти” [6, 147]. Таке розмаїття спостерігаємо у романі Люко Дашвар, що надає мові твору особливого звучання.

Для розуміння порівнянь як елементу ідіостилію Люко Дашвар варто, на нашу думку, класифікувати індивідуально-авторські структури ще й за суб'єктом порівняння. Відповідно до цього виділяємо три групи.

До першої групи віднесено порівняння, суб'єктом яких є лексема ніч: “Ніч – як чорнило” [2, 111], “Ніч – як ворота у пекло”, [2, 66] “Ніч – як ворота в безодню” [2, 101] – про суцільну темряву; “А ніч же світла – як боже царство!” [2, 30] – про зоряну ніч; “Весняної, глухої, як баба Килина, ночі весь світ затих і солодко заснув” [2, 268], “Глухої, як баба Килина, вересневої ночі <...>. Катерина сиділа <...> за домом” [2, 5] – про пізню пору. Дві останні компаративні структури повторюються без змін, що є свідченням індивідуального стилю письменниці.

Другу групу становлять порівняння із суб'єктом очі: “А очі <...>. Такі ясно-сині, такі глибокі <...>. Як озера” [2, 8] – про виразний погляд, “<...> Людка відсахнулася, очі – мов тарілки” [2, 92] – про подив. Компаративна конструкція набуває статусу ідіолектної завдяки оригінальному добору об'єктів порівняння.

Третя група – порівняльні структури, у яких суб'єктом порівняння є особа. Зафіксовано більше десяти таких конструкцій: “<...> я милосердніша, ніж Соломон <...>” [2, 215] – про чийсь доброту, “Чорна, як біда, Раїса ворухнулася в юрбі” [2, 139] – про зовнішній вигляд нещасної людини. У сучасній українській літературі письменники часто звертаються до формування компаративних структур, у яких суб'єктом є особа, це один із найкращих способів змалювання характеристики персонажів.

Усі ці порівняння новаторські. Вони не зафіксовані у фразеологічних словниках і свідчать про майстерність авторки. Водночас вони розкривають авторський задум, допомагають у побудові колоритного тексту та в розбудові композиційної й сюжетної ліній.

За ознакою порівняння розглянемо тільки групу структур на позначення зовнішнього вигляду людини, оскільки це є характерним гендерним фактором формування ідіолектних порівняльних конструкцій: “Ох і красива ж ви, бабо! **Як та ікона**” [2, 25] – про красиву людину, “Чорна, **як біда**, Раїса ворухнулася в юрбі” [2, 139] – про зовнішній вигляд нещасної людини; “<...> показав на двох жінок <...>. Одна – велика, **мов гора**, друга – худа і чорна, **мов те згарище**” [2, 262] – про

товсту та худорляву жінок; “<...> через багнюку проривається вантажівка товстого, **як гарбуз**, Миколи <...>” [2, 47] – про товсту людину; “Відтоді пошуки <...> стали метою <...> і суттю життя худого й довгого, **як голобля**, Крупки-молодшого” [2, 85] – про худорляву людину. Зовнішній вигляд має для жінок неабияке значення, і це відбито в порівняльних структурах.

Слід назвати кілька компаративних конструкцій, що не ввійшли до класифікації, але мають вагоме значення для розуміння гендерного принципу формування компаративем. Розглянемо перший приклад: “Жінка он виє, а я – не можу! І хотів би <...>. А щось воно здавило всередині <...>. І все. **Наче вікна хто камінням закидав**” [2, 98]. Так, описує свій пригнічений стан один із головних героїв твору: жінка плаче за померлою дитиною, а чоловік не може. “Жіночі слізні залози активніші, ніж у чоловіків, – зауважують психологи, – що пов’язано з більшою емоційною чутливістю жіночого мозку. Чоловіки рідко плачуть на людях, тому що з емоційної точки зору відкрита демонстрація емоцій, особливо перед іншими чоловіками, завжди пов’язана з ризиком. Чоловік, що плаче, завжди виглядає слабким <...>” [5, 101]. В основі порівняння лежить гендерний стереотип слабкості чоловіка, що навіть у найскладніших ситуаціях не може дозволити собі жіночу поведінку, а що ця поведінка жіноча, то не викликає сумнівів, бо вона є дійсно природною для жіночої статі. Ідеться про так звану норму емоційної стійкості, “згідно з якою чоловік повинен зазнавати мало почуттів і бути здатним вирішувати свої емоційні проблеми без сторонньої допомоги” [1, 177]. Люко Дашвар акцентує увагу саме на біологічній відмінності між протилежними статями. Чоловік відчувається дуже погано, він би й хотів уже заплакати, незважаючи на гендерний стереотип, проте фізично не може. Порівняльна структура одразу вимальовує схему протиставлення чоловік–жінка. Це різні полюси, відмінні за своєю природою.

Зі здатністю жінок плакати в стресових ситуаціях пов’язане ще одне ідіолектне порівняння: “Донька сіпнулася. **Ніби греблю прорвало**” [2, 160]. Парцелят наче увиразнює тяжкий емоційний стан дівчини.

Наступний приклад стосується одвічного призначення жінки: “<...> Раїса в чорній хустині пече пироги з таким натхненням, **ніби з хвилини на хвилину дорогих гостей чекає**” [2, 116]. Зарубіжні психологи зазначають: “Багато хто з нас виховані в переконанні, що місце жінки – біля домашнього вогнища, але лише 40 % жінок проводять удома увесь свій час” [1, 124]. Ми звикли до традиційної думки: жінка – добра господиня, мати, берегиня сім’ї. Коріння цієї гендерної ролі слід шукати в історії, коли жінки дійсно весь свій час присвячували сім’ї. Люко Дашвар вибудовує чудову ідіолектну порівняльну структуру. Куховарити – жіноча справа, обов’язок. Якщо ж ідеться про прихід гостей, хто, як не жінка, повинна для них приготувати їжу, зустріти й нагодувати. Вона мусить виконати свою гендерну роль, тому не дивно, що натхненне випікання пирогів порівняно із швидким приходом гостей.

Безперечно, гендерний фактор побудови порівняльних конструкцій Люко Дашвар є вагомим для розуміння її ідіюстилю, а також для усвідомлення значної кількості гендерних стереотипів, що існують у мові, а відтак і в житті людини.

Оригінальність авторської побудови порівняльних конструкцій виявлено не лише в межах речення й не тільки стосовно гендерної специфіки, про що свідчать, зокрема, парцельовані порівняльні структури, а й у системі текстотворення. У Люко Дашвар зафіксовано компаративеми, наділені глибоким контекстуальним значенням, тобто, окрім того, що вони є важливим елементом для формування сюжетної лінії, семантику таких порівнянь можна визначити лише вчитуючись у текст, наприклад:

“Баба Килина перехрестила дівча у спину, мовила:

*– **Як те сонце**” [2, 25].*

У цьому випадку цікавим із синтаксичного погляду є оформлення парцельованої компаративної структури. Парцелят не просто відділено від основної частини речення, його винесено як окрему репліку в діалогічному мовленні. Об'єкт порівняння стає фразою персонажа. Одразу постає запитання: а де ж, власне, суб'єкт порівняння і яким є семантичне навантаження цієї структури? Зазвичай, коли йдеться про побудову порівняння, говорять про матеріально невиражену ознаку, яку легко встановити з контексту даного речення чи попереднього, якщо йдеться про парцельовані конструкції. У нашому прикладі доречно говорити про матеріально не виражений суб'єкт порівняння та ознаку. З тексту ми легко встановлюємо суб'єкт порівняння: *дівча*, тобто людина жіночої статі. Ознаку порівняння визначити складніше. Відверто кажучи, це неможливо, якщо читач не знайомий з усім твором, а отже, важко говорити про потрактування цієї конструкції. Що має на увазі авторка: красу дівчини, її добропорядність, можливо, наївність, здатність приносити людям радість? Тільки з контексту зрозуміло, що йдеться про людину, яка втілює високі моральні якості, є символом добра. Значущість порівняння тут очевидна.

Ось іще один приклад: *“– Іди <...> – **наче батогом ото**” [2, 5].* По суті, перед нами матеріально виражена лише половина порівняння, однак ми легко реконструюємо іншу частину: *мовити так різко, наче батогом ото (вдарити)*. Безперечно, така схема формування порівняльних структур, їх оформлення, специфіка введення в текст свідчать про вагоме місце компаративем в ідіолекті письменниці.

Отже, ми проаналізували та систематизували ідіолектні порівняльні структури за опорним словом, суб'єктом та ознакою порівняння, з'ясували гендерну специфіку побудови порівняльних конструкцій, указали на трансформовані порівняльні структури, наголосили на наявності специфічних парцельованих компаративних конструкцій, суб'єкт та ознаку порівняння яких можна визначити тільки з контексту всього твору.

Л. Ставицька зазначала: “Неабиякий інтерес становить гендерна атрибуція прозових і поетичних текстів, адже за імпліцитними концепціями жіночих і чоловічих текстів стоять стійкі культурні стереотипи, які фіксують відмінності гендерних моделей самореалізації <...>” [8, 63]. Безумовно, ця тема потребує детальних досліджень, як і мова творів Люко Дашвар. У подальших студіях ми плануємо розкрити гендерні можливості формування порівнянь у сучасній українській прозі.

Література

1. Берн Ш. Гендерная психология / Шон Берн. – СПб. : Пройм-Еврознак, 2004. – 320 с. – (Секреты психологии).
2. Дашвар Люко. Село не люди / Люко Дашвар. – Х. : Книжковий Клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2007. – 272 с.
3. Мізін К. І. Порівняння у фразеології / К. І. Мізін. – Вінниця : Нова Книга, 2009. – 240 с.
4. Орехов В. В. Функціонально-комунікативні вияви парцельованих і приєднувальних конструкцій прислівного типу / В. В. Орехов // Лінгвістика : зб. наук. пр. – Луганськ, 2009. – № 1. – С. 229–237.
5. Пиз А. Почему мужчины врут, а женщины ревут / А. Пиз, Б. Пиз. – М. : Эксмо, 2008. – 416 с.
6. Павлюк Т. П. Семантична структура порівняльного звороту в поетичному тексті / Т. П. Павлюк // Лінгвістика : зб. наук. пр. – Луганськ, 2009. – № 1. – С. 146–152.
7. Скоробагатько Н. О. Соматичний код культури у фразеологічному фонді мови (на матеріалі східнослов'янських і східностепових говірок) / Н. О. Скоробагатько // Лінгвістика : зб. наук. пр. – Луганськ, 2006. – № 4. – С. 108–116.
8. Ставицька Л. О. Гендерна лінгвістика : українська перспектива / Л. О. Ставицька // Укр. мова. – 2004. – № 3. – С. 58–65.
9. Ставицька Л. О. Сучасний стан лінгвогендерологічних досліджень в Україні / Л. О. Ставицька // Мовознавство. – 2008. – № 2–3. – С. 236–246.
10. Ужченко В. Д. Фразеологія української мови : посіб. для студ. філол. ф-тів вищ. навч. закл. / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 400 с.
11. Юрченко О. С. Словник стійких народних порівнянь / О. С. Юрченко, А. О. Івченко. – Х. : Основа, 1993. – 176 с.

Анотація

У статті окреслено коло дослідників, що займаються вивченням проблеми порівняння та гендерною лінгвістикою, зазначено мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, актуальність роботи. Проаналізовано індивідуально-авторські порівняльні структури Люко Дашвар, що є характерною ознакою ідіостилу письменниці. Класифіковано порівняльні конструкції та описано гендерну специфіку їх побудови, виділено трансформовані порівняння. Приділено увагу специфіці парцельованих порівняльних структур.

Ключові слова: гендер, гендерний стереотип, гендерна роль, ідіолектне порівняння, опорне слово.

Аннотация

В статье очерчен круг исследователей, занимающихся изучением проблемы сравнения и гендерной лингвистикой, определены цель, задачи, объект и предмет исследования, актуальность работы. Проанализированы индивидуально-авторские сравнительные структуры Люко Дашвар, являющиеся характерным признаком идиостиля писательницы. Классифицированы сравнительные конструкции и описана гендерная специфика их построения, выделены трансформированные сравнения. Уделяется внимание специфике парцеллированных сравнительных структур.

Ключевые слова: гендер, гендерный стереотип, гендерна роль, идиолектное сравнение, опорное слово.

Summary

The article highlights the circle of scientists who investigate the problems of simile and gender linguistics. The aim, object and as well as the actuality of job are mentioned. The work is focused on individual in the works of Luko Dashvar which forms the extraordinary style of the author. Gender

special traits of simile build are classified and described. The attention is also paid to transformed similes and to specific parcellized comparative constructions in text.

Keywords: gender, gender stereotype, the role of gender, idiolectic simile, supporting word.

УДК 81'1

Гоголенко О.П.,
старший викладач,
Одеський національний морський університет

АНТРОПОНІМНИЙ ПРОСТІР ТВОРІВ ПАНАСА МИРНОГО

В ономастичній літературі для позначення організованої сукупності власних імен, що функціонують у межах художнього твору, використовується ряд термінологічних словосполучень: ономастичний простір, топономастичний простір, антропонімічний простір, онімічний простір, онімний простір. Автори колективної праці “Теория и методика ономастических исследований” вважають, що ономастичний простір – це світ оточуючих людину власних назв, розміщених разом з іменованими предметами в реальному земному та навколоземному просторі, а також просторі вигаданому або гіпотетичному, який становить ряд непомітно змінюваних типів [11, 11]. Дослідження ономастичного простору літературних творів присвячені роботи Л.І. Андрєєвої, Л.П. Волкової, В.В. Громової, С.І. Зініна, О.В. Іванової, Ю.О. Карпенка, Л.І. Колоколової, Л.П. Кричун, Г.П. Лукаш, Л.Т. Масенко, М.Р. Мельник, В.М. Михайлова, І.В. Мурадян, О.Ф. Немировської, Т.В. Немировської та ін. Поняття “онімний простір” в ономастиці та в поезиці оніма як самостійній науковій дисципліні останнім часом стало уживатися багатьма дослідниками. Значний крок у напрямку розвитку теоретичних уявлень про онімний простір літературних творів та шляхи його розвитку здійснений у роботах Ю.О. Карпенка, Є.С. Отіна, В.М. Калінкіна, Ю.В. Лінчицької.

Проте антропонімія художнього твору в україністиці вивчена вкрай недостатньо. Зокрема ще не були об'єктом дослідження у цьому плані твори Панаса Мирного, які досі розглядалися тільки з літературознавчих позицій. Отже, **актуальність** теми роботи визначається відсутністю праць, присвячених дослідженню ономастики Панаса Мирного.

Метою дослідження є комплексний структурно-семантичний та функціонально-стилістичний аналіз фонових онімів у системі творів Панаса Мирного.

Онімічний простір художнього твору складається з різних онімічних полів. Від ідейно-тематичної концепції, жанрових особливостей твору, індивідуального стилю, різних текстоутворюючих факторів залежить їх розташування у межах цього простору. Загальні закони, яким підкоряється побудова онімів у художньому тексті, диктують необхідність онімним полям вишикуватись залежно від їх семантичних функцій в універсаліях художнього тексту (ХТ) “персонаж–подія– місце дії–час”, тобто і текст, і оніми прагнуть відповісти на питання: “хто? що? де? коли?”. Лексико-